

Тема 1. Загальні положення митної справи в Україні

План лекції

- ▶ 1. Митна справа як складова зовнішньоекономічної діяльності
- ▶ 2. Нормативна база здійснення митної справи
- ▶ 3. Цифрові технології у митній справі: аналіз новинок

1. Митна справа як складова зовнішньоекономічної діяльності

- Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) — діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами.

ЗУ «Про зовнішньоекономічну діяльність»

До видів зовнішньоекономічної діяльності, які здійснюють в Україні суб'єкти цієї діяльності, належать:

- ▶ експорт та імпорт товарів, капіталів та робочої сили;
- ▶ надання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України послуг іноземним суб'єктам господарської діяльності, в тому числі: виробничих, транспортно-експедиційних, страхових, консультаційних, маркетингових, експортних, посередницьких, брокерських, агентських, консигнаційних, управлінських, облікових, аудиторських, юридичних, туристських та інших, що прямо і виключно не заборонені законами України; надання вищезазначених послуг іноземними суб'єктами господарської діяльності суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності України;
- ▶ наукова, науково-технічна, науково-виробнича, виробнича, навчальна та інша кооперація з іноземними суб'єктами господарської діяльності; навчання та підготовка спеціалістів на комерційній основі;
- ▶ міжнародні фінансові операції та операції з цінними паперами у випадках, передбачених законами України;

- ▶ кредитні та розрахункові операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності; створення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності банківських, кредитних та страхових установ за межами України; створення іноземними суб'єктами господарської діяльності зазначених установ на території України у випадках, передбачених законами України;
- ▶ спільна підприємницька діяльність між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності, що включає створення спільних підприємств різних видів і форм, проведення спільних господарських операцій та спільне володіння майном як на території України, так і за її межами;
- ▶ підприємницька діяльність на території України, пов'язана з наданням ліцензій, патентів, ноу-хау, торговельних марок та інших нематеріальних об'єктів власності з боку іноземних суб'єктів господарської діяльності; аналогічна діяльність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності за межами України;

- ▶ організація та здійснення діяльності в галузі проведення виставок, аукціонів, торгів, конференцій, симпозіумів, семінарів та інших подібних заходів, що здійснюються на комерційній основі, за участю суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності; організація та здійснення оптової, консигнаційної та роздрібної торгівлі на території України за іноземну валюту у передбачених законами України випадках;
- ▶ товарообмінні (бартерні) операції та інша діяльність, побудована на формах зустрічної торгівлі між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності;
- ▶ орендні, в тому числі лізингові, операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності;
- ▶ операції по придбанню, продажу та обміну валюти на валютних аукціонах, регульованих грошових ринках та на міжбанківському валютному ринку;
- ▶ роботи на контрактній основі фізичних осіб України з іноземними суб'єктами господарської діяльності як на території України, так і за її межами; роботи іноземних фізичних осіб на контрактній оплатній основі з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності як на території України, так і за її межами;
- ▶ інші види зовнішньоекономічної діяльності, не заборонені прямо і у виключній формі законами України.

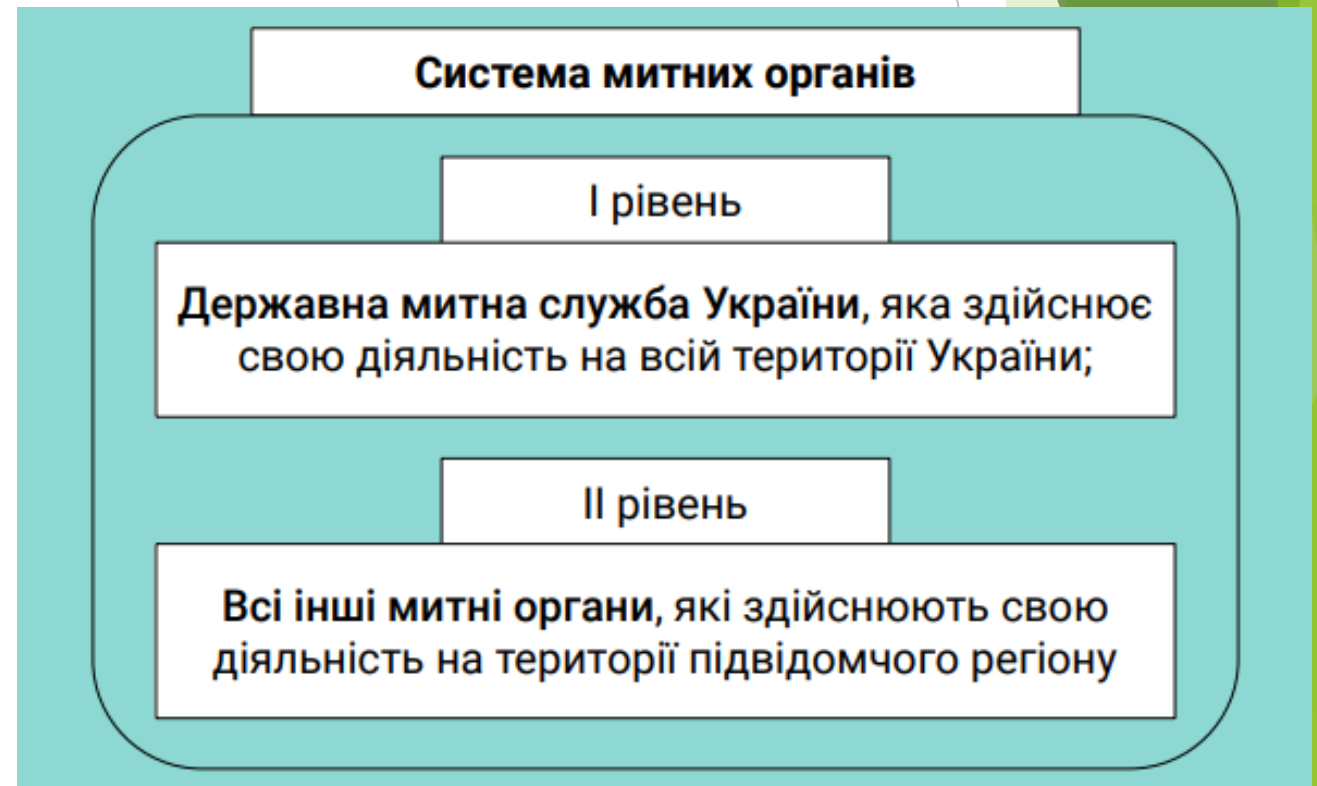
Частина із цих видів ЗЕД підлягає митному регулюванню та взаємодії суб'єктів ЗЕД із суб'єктами здійснення митної справи.

Суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в Україні є:

- ▶ фізичні особи - громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, які мають цивільну правоздатність і дієздатність згідно з законами України і постійно проживають на території України;
- ▶ юридичні особи, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України (підприємства, організації та об'єднання всіх видів, включаючи акціонерні та інші види господарських товариств, асоціації, спілки, концерни, консорціуми, торговельні дома, посередницькі та консультаційні фірми, кооперативи, кредитно-фінансові установи, міжнародні об'єднання, організації та інші), в тому числі юридичні особи, майно та/або капітал яких є повністю у власності іноземних суб'єктів господарської діяльності;
- ▶ об'єднання фізичних, юридичних, фізичних і юридичних осіб, які не є юридичними особами згідно з законами України, але які мають постійне місцезнаходження на території України і яким цивільно-правовими законами України не заборонено здійснювати господарську діяльність;
- ▶ філії та представництва юридичної особи, утвореної відповідно до законодавства іноземної держави;
- ▶ спільні підприємства за участю суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України;
- ▶ державні замовники у сфері оборони;
- ▶ інші суб'єкти господарської діяльності, передбачені законами України.

Суб'єкти здійснення митної справи - ВИКЛЮЧНО митні органи України

- ▶ Державна митна служба України
- ▶ Територіальні митниці
- ▶ Митні пости

Функції митних органів

- ▶ фіскальна, регулятивна, правова, контролююча у сфері митних відносин, контролююча у сфері валютних відносин, статистична, законодавча.
- ▶ На різних етапах розвитку держави, залежно від цілого ряду причин (економічних, політичних), домінує та чи інша функція, яку виконує митний орган.

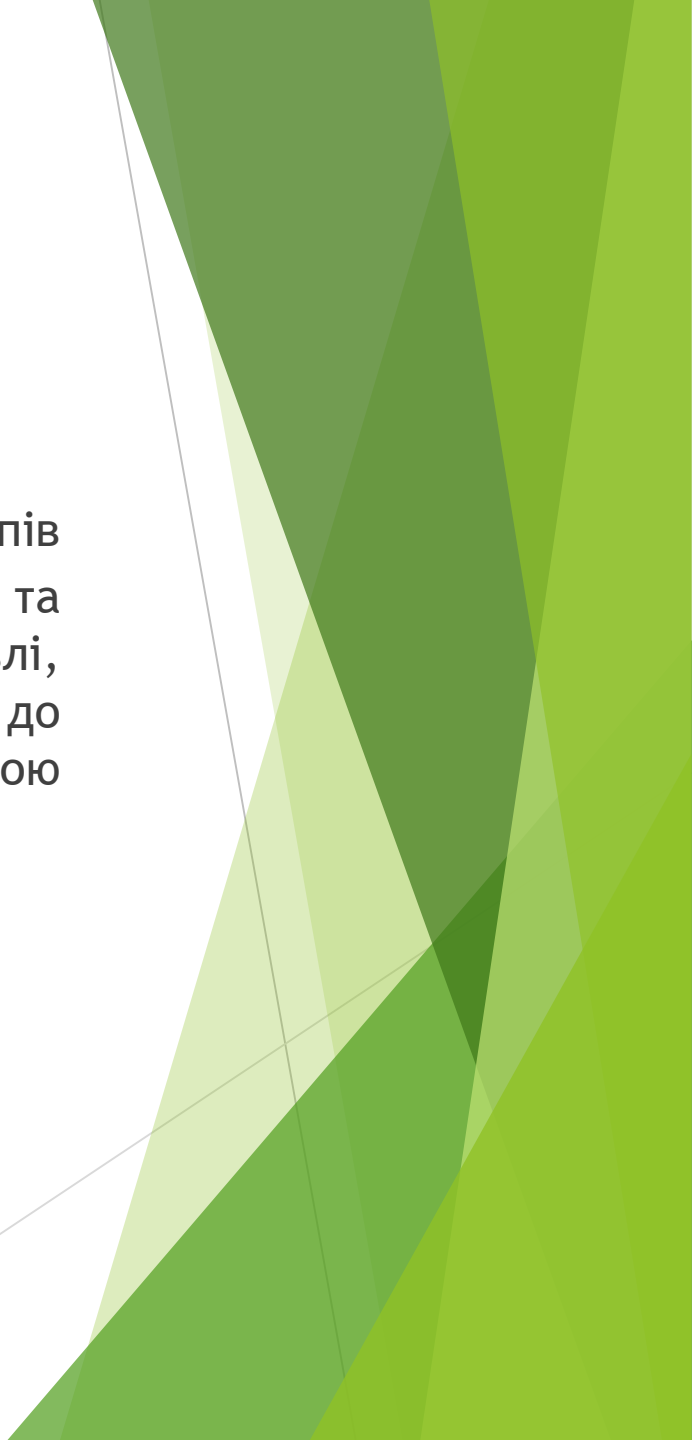
- ▶ **Фіскальна функція** реалізується в тому, що митниця фактично виконує функції податкової служби, нараховує та справляє в зоні своєї діяльності митні платежі і збори, утримання яких відповідно до законодавства покладено на митні органи (мити, митні збори, акциз, податок на додану вартість при імпорті товарів) і несе відповідальність за своєчасність перерахувань отриманих коштів до Державного бюджету.
- ▶ **Функція регулятора товарообміну** виявляється у виконанні митницею ролі економічного інструменту зовнішньоторговельної політики держави, яка полягає у створенні обмежень або стимулів щодо виходу на національний ринок чи експорту товарів на зовнішній ринок.

- ▶ **Правова функція** реалізується в таких напрямках: вживаються спільно з іншими правоохоронними органами заходи, які націлені на попередження незаконного вивезення за межі території предметів, які є національним, історичним і культурним багатством країни; забезпечується контроль за доставкою митних вантажів в інші митні органи, а у випадках їх зникнення проводиться розшук; слідство у справах контрабанди.
- ▶ **Статистична функція** полягає у зборі та обробці митної статистики зовнішньоторговельних операцій, на підставі якої готуються загальні статистичні матеріали. За умов трансформації економічної системи, коли тільки відпрацьовуються основні функціональні завдання органів виконавчої влади, а отже, існують проблеми інформаційного забезпечення при прийнятті управлінських рішень, митна статистика стає основним інформаційним джерелом, яке характеризує стан у сфері зовнішньоекономічних зв'язків.

- ▶ **Контрольна** здійснюється стосовно дотримання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності й громадянами встановленого порядку переміщення товарів та інших предметів через митний кордон країни, здійснюється перевірка відомостей, заявлених у вантажній митній декларації, при митному оформленні товарів та інших предметів, відповідно до наявності вантажу і документів, необхідних для здійснення митного контролю; контролюється діяльність митних брокерів, митних ліцензійних складів і магазинів безмитної торгівлі в зоні діяльності митниці.
- ▶ **Законодавча** функція реалізується в тому, що митні органи приймають нормативноправові акти з питань безпосереднього здійснення митної справи, організації та регулювання митного контролю, боротьби з контрабандою і порушеннями митних правил, які ґрунтуються на чинному законодавстві, призначені до виконання у межах компетенції митних органів і є обов'язковими для усіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

► **Митна справа** - встановлені порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справляння митних платежів, ведення митної статистики, обмін митною інформацією, ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, здійснення відповідно до закону державного контролю нехарчової продукції при її ввезенні на митну територію України, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил, організація і забезпечення діяльності митних органів та інші заходи, спрямовані на реалізацію державної митної політики, становлять митну справу.

Ст. 7. Митного кодексу України

► **Державна митна політика** - це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики.

- ▶ Митні інтереси України - це національні інтереси України, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійснення митної справи.
- ▶ Митна безпека - це стан захищеності митних інтересів України.

Ст. 6 МКУ

Приклади митних інтересів

Фіскальний інтерес. Своєчасне та повне справляння мита, ПДВ та акцизного податку при імпорті товарів для наповнення Державного бюджету.

Економічний інтерес. Захист українських виробників і внутрішнього ринку шляхом застосування особливих видів мита (антидемпінгового, спеціального).

Соціальний та екологічний інтерес. Державний контроль нехарчової продукції, недопущення ввезення непридатних відходів, небезпечних або заборонених товарів.

Торговельний інтерес. Створення сприятливих умов для вітчизняних експортерів та прискорення товарообігу через митний кордон.

Приклади забезпечення митної безпеки

- ▶ **Протидія контрабанді.** Виявлення та вилучення при спробі прихованого переміщення зброї, наркотичних засобів або незадекларованих цінностей.
- ▶ **Запобігання фінансовим зловживанням.** Викриття схем із заниження митної вартості товарів чи використання підроблених документів.
- ▶ **Валютна безпека.** Здійснення митно-банківського контролю за дотриманням строків повернення в Україну валютної виручки.
- ▶ **Захист прав інтелектуальної власності.** Зупинення переміщення через кордон контрафактної продукції та підробок

Принципи здійснення митної справи

- ▶ 1) виключної юрисдикції України на її митній території;
- ▶ 2) виключних повноважень митних органів України щодо здійснення митної справи;
- ▶ 3) законності та презумпції невинуватості;
- ▶ 4) єдиного порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України;
- ▶ 5) спрощення законної торгівлі;
- ▶ 6) визнання рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності;
- ▶ 7) додержання прав та охоронюваних законом інтересів осіб;
- ▶ 8) заохочення доброчесності;
- ▶ 9) гласності та прозорості;
- ▶ 10) відповідальності всіх учасників відносин, що регулюються МКУ.

Митна територія України та митний кордон України

- ▶ Територія України, зайнята сушею, територіальне море, внутрішні води і повітряний простір, а також території вільних митних зон, штучні острови, установки і споруди, створені у виключній (морській) економічній зоні України, на які поширюється виключна юрисдикція України, **становлять митну територію України.**
- ▶ Межі митної території України є **митним кордоном України.** Митний кордон України збігається з державним кордоном України, крім меж штучних островів, установок і споруд, створених у виключній (морській) економічній зоні України, на які поширюється виключна юрисдикція України. Межі території зазначених островів, установок і споруд становлять митний кордон України.

Морська зона	Відстань від берега	Юридичний статус	Митний режим та повноваження
Внутрішні води	Порти, бухти, річки	Суверенна та митна територія	Повний митний контроль і дія законодавства України
Територіальне море	0-12 морських миль (≈ 22,2 км)	Суверенна та митна територія	Державний кордон та митна територія. Діє право «мирного проходу» суден
Прилегла зона	12-24 морські милі (≈ 44,4 км)	Міжнародні води	Зона митного контролю: право зупиняти та перевіряти судна-порушники
Виключна економічна зона (ВЕЗ)	12-200 морських миль (≈ 370 км)	Міжнародні води	Суверенні права держави поширюються переважно на використання та розвідку природних ресурсів. Штучні острови та установки можуть підпадати під спеціальний митний режим
Відкрите море	Понад 200 морських миль	Нейтральний / міжнародний простір	Спільний простір. Жодна держава не має загальної митної юрисдикції

Приклад:

- ▶ Уявіть газовидобувну вишку в Чорному морі, розташовану за 40 км від берега — це поза межами територіальних вод України, але в її виключній економічній зоні.
- ▶ З точки зору державного кордону: вона стоїть у нейтральних морських водах (поза сухопутною та морською територією держави).
- ▶ З точки зору митного права: ця вишка є частиною митної території України, а її периметр митним кордоном.
- ▶ Практична ситуація: якщо іноземне судно привозить технічне обладнання з Європи безпосередньо на цю вишку, вважається, що товари перетнули митний кордон України. Власник зобов'язаний розмитнити обладнання та сплатити митні платежі, як при ввезенні через звичайний морський порт.

2. Нормативна база здійснення митної справи

Законодавство з питань митної справи

```
graph TD; A[Законодавство з питань митної справи] --> B[Національне митне законодавство]; A --> C[Міжнародне митне законодавство]; B --> D[Конституція України]; B --> E[Митний та Податковий кодекси України]; B --> F[Закони України]; B --> G[Нормативно-правові акти]; C --> H[Універсальні міжнародні митні конвенції]; C --> I[Міжнародні договори України];
```

Національне митне законодавство

- Конституція України
- Митний та Податковий кодекси України
- Закони України
- Нормативно-правові акти

Міжнародне митне законодавство

- Універсальні міжнародні митні конвенції
- Міжнародні договори України

Законодавство України з питань митної справи

- ▶ Законодавство України з питань митної справи складається з Конституції України, Митного кодексу України, інших законів України, що регулюють питання митної справи, з міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також інших нормативно-правових актів.
- ▶ Відносини, пов'язані із справлянням митних платежів, регулюються Митним кодексом, Податковим кодексом України та іншими законами України з питань оподаткування.
- ▶ Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цим Кодексом та іншими законами України, застосовуються правила міжнародного договору України.

В цілому згрупована нормативна база
наявна на сайті ДМСУ:

► <https://customs.gov.ua/normativna-baza>

Міжнародні конвенції та договори, що
становлять основу митного права

Базові та організаційні конвенції

- ▶ Конвенція про створення Ради митного співробітництва (1950 р.)
- ▶ Дата та орган прийняття: 15 грудня 1950 року (м. Брюссель). Ухвалена Установчою конференцією європейських держав. З 1994 року організація функціонує під офіційною назвою — Всесвітня митна організація (ВМО).
- ▶ Визначає організаційно-правові засади функціонування ВМО як провідної міжурядової інституції у сфері митного адміністрування. Угода встановлює цілі, структуру та механізми міжнародного співробітництва, спрямовані на гармонізацію митних систем, уніфікацію законодавства та надання технічного сприяння митним службам країн-учасниць.

- ▶ Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Кіотська конвенція 1973 р. / у ред. 1999 р.)
- ▶ Дата та орган прийняття: 18 травня 1973 року (м. Кіото); переглянута та оновлена у червні 1999 року (м. Брюссель). Ухвалена під егідою Всесвітньої митної організації (ВМО).
- ▶ Закріплює фундаментальні стандарти та рекомендовану практику сучасного митного адміністрування. Конвенція спрямована на усунення розбіжностей між національними митними системами, запровадження ризик-орієнтованого контролю, застосування інформаційних технологій та створення максимально сприятливих умов для законного міжнародного товарообігу.

Класифікаційні та товарні угоди

- ▶ Міжнародна конвенція про Гармонізовану систему опису та кодування товарів (1983 р.)
- ▶ Дата та орган прийняття: 14 червня 1983 року (м. Брюссель). Розроблена та ухвалена під егідою Всесвітньої митної організації (ВМО).
- ▶ Встановлює єдину уніфіковану номенклатуру товарів (6-значний код ГС), яка застосовується для митно-тарифного регулювання та ведення статистики зовнішньої торгівлі у понад 200 країнах світу. Конвенція є юридичною та методичною основою для формування національних митних тарифів, зокрема Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД).

Транспортні та транзитні конвенції

- ▶ Конвенція про міжнародні перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП 1975 р.)
- ▶ Дата та орган прийняття: 14 листопада 1975 року (м. Женева). Прийнята під егідою Європейської економічної комісії Організації Об'єднаних Націй (ЄЕК ООН).
- ▶ Регулює систему транзитних автомобільних перевезень із використанням єдиного митного документа — книжки МДП (Carnet TIR). Конвенція забезпечує звільнення товарів від сплати митних платежів під час транзиту за умови використання опломбованих вантажних відсіків та наявності міждержавної фінансової гарантії.

- ▶ **Конвенція АТА для тимчасового ввезення товарів (1961 р.)**
- ▶ Дата та орган прийняття: 6 грудня 1961 року (м. Брюссель). Ухвалена Радою митного співробітництва (ВМО).
- ▶ Регламентує спрощений режим тимчасового ввезення товарів (виставкові експонати, професійне обладнання, комерційні зразки) без сплати мита й податків із застосуванням паспортів АТА (Carnet ATA), що виступають як міжнародна митна декларація та гарантія. Митна конвенція про контейнери (1972 р.)Дата та орган прийняття: 2 грудня 1972 року (м. Женева). Ухвалена на спільній конференції ООН та Міжнародної морської організації (ІМО). Характеристика: Встановлює митні вимоги до конструкції та маркування контейнерів для їх використання у міжнародних перевезеннях під митними печатками та пломбами, а також забезпечує режим безмитного тимчасового ввезення контейнерів на територію країн-учасниць.

- ▶ Міжнародна конвенція про узгодження умов проведення контролю вантажів на кордонах (1982 р.)
- ▶ Дата та орган прийняття: 21 жовтня 1982 року (м. Женева). Прийнята під егідою Європейської економічної комісії ООН (ЄЕК ООН).
- ▶ Направлена на скорочення часу проходження кордонів шляхом координування різних видів контролю (митного, санітарного, ветеринарного, фітосанітарного). Забезпечує запровадження принципів інтегрованого управління кордонами та проведення спільного контролю суміжними державами.

- ▶ **Конвенція про процедуру спільного транзиту (1987 р.)**
- ▶ Дата та орган прийняття: 20 травня 1987 року (м. Інтерлакен). Ухвалена Європейським Економічним Співтовариством (ЄЕС) та країнами Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ).
- ▶ Регулює процедуру переміщення товарів між країнами-учасницями за допомогою єдиної електронної митної декларації Т1 та Нової комп'ютеризованої системи транзиту (NCTS). Забезпечує безперешкодний рух вантажів від пункту відправлення до пункту призначення з використанням єдиної фінансової гарантії (Україна приєдналася до Конвенції у 2022 році).

Угоди у сфері правоохоронної співпраці

- ▶ Міжнародна конвенція про взаємне адміністративне сприяння в запобіганні, розслідуванні та припиненні митних правопорушень (Найробіська конвенція 1977 р.)
- ▶ Дата та орган прийняття: 9 червня 1977 року (м. Найробі). Прийнята під егідою Всесвітньої митної організації (ВМО).
- ▶ Формує правову основу для міжнародного оперативного та інформаційного співробітництва митних органів. Конвенція визначає порядок обміну відомостями, надання правової допомоги та проведення спільних заходів для боротьби з контрабандою, незаконним обігом наркотичних засобів, зброї та іншими митними правопорушеннями.

3. Цифрові технології у митній справі

- ▶ Україна приєдналася до Конвенції про процедуру спільного транзиту 1 жовтня 2022 року. Що стало одним із ключових кроків інтеграції української митної системи до європейського митного простору. У 2024 році Україна перейшла на NCTS Phase 5, а 22 червня 2026 року на NCTS Phase 6, тобто актуальну версію Нової комп'ютеризованої транзитної системи.
- ▶ Основний принцип NCTS: «Один транспортний засіб - одна декларація - одна гарантія».
- ▶ Товар може переміщуватися між країнами-учасниками процедури спільного транзиту за однією електронною транзитною декларацією та під забезпеченням однієї фінансової гарантії, яка діє на території країн, через які здійснюється перевезення.

Що це дає бізнесу?

- ▶ скорочення часу проходження митних процедур;
  - ▶ зменшення кількості митних формальностей на кордоні;
  - ▶ зниження витрат на транзит;
  - ▶ електронний обмін інформацією між митними адміністраціями;
  - ▶ більш передбачуване переміщення товарів.
-
- ▶ У II кварталі 2026 року в системі NCTS було оформлено 56,3 тис. транзитних декларацій, а загалом з моменту приєднання України до Конвенції вже понад 380 тис. декларацій.

- ▶ Нова версія системи передбачає подальшу гармонізацію українських транзитних процедур із митним законодавством Європейського Союзу.
  - ▶ Однією з важливих можливостей Phase 6 є використання даних безпеки та захисту у межах транзитної процедури.
  - ▶ У форматі Opt-in, який застосовує Україна, транзитна декларація може містити також необхідні дані безпеки, що забезпечує взаємодію NCTS із європейською системою контролю імпорту ICS2.
-
- ▶ Раніше для різних митних процедур могли формуватися окремі інформаційні масиви.
  - ▶ Сучасна тенденція полягає в тому, щоб одна електронна декларація використовувалася максимально комплексно для виконання кількох митних інформаційних функцій.

Авторизований економічний оператор. Спрощення та переваги

- ▶ Відповідно до Митного кодексу України, авторизований економічний оператор (АЕО) — це підприємство, якому митними органами надано авторизацію АЕО.
- ▶ Статус АЕО може отримати підприємство-резидент, яке виконує певну роль у міжнародному ланцюзі постачання товарів, зокрема:
  - ▶ виробник;
  - ▶ експортер;
  - ▶ імпортер;
  - ▶ митний представник;
  - ▶ перевізник;
  - ▶ експедитор;
  - ▶ утримувач складу.

Митний кодекс передбачає два типи авторизації АЕО:

► АЕО-С — авторизація на застосування спрощень

Надається підприємству, яке відповідає встановленим критеріям щодо дотримання законодавства, належного контролю операцій і товарних потоків, фінансової стійкості та професійної компетентності.

Такий статус дає можливість користуватися передбаченими митними законодавством спрощеннями та окремими перевагами під час виконання митних формальностей.

► АЕО-Б — авторизація щодо безпеки та надійності

Підтверджує відповідність підприємства критеріям, пов'язаним, зокрема, із безпекою та надійністю міжнародного ланцюга постачання.

► Підприємство самостійно обирає тип авторизації та може одночасно мати авторизації АЕО-С і АЕО-Б.

- ▶ З 17 липня 2026 року в системі «єЧерга» розпочато тестування механізму пріоритетності для вантажних транспортних засобів. Однією з категорій, яким надається пріоритет під час формування електронної черги, є підприємства зі статусом АЕО.
- ▶ Новий механізм працюватиме за принципом співвідношення 3:5, що передбачає пропуск трьох транспортних засобів із пріоритетом після п'яти вантажівок, які такого пріоритету не мають.

Одним із найбільш показових напрямів цифровізації української митниці стало **автоматичне митне оформлення**.

Система аналізує митну декларацію за допомогою автоматизованої системи управління ризиками.

Якщо система:

- ▶ не виявляє ризиків;
- ▶ не визначає необхідності додаткових митних формальностей;
- ▶ не потребує втручання посадової особи,

то декларація може бути оформлена автоматично, без безпосередньої участі митника.

Спочатку технологія застосовувалася переважно для експорту. У 2026 році українська митниця вперше запровадила автоматичний випуск товарів у режимі імпорту та тимчасового ввезення. На першому етапі цей механізм застосовується до бізнесу з найвищим рівнем довіри — зокрема до АЕО.

- ▶ Переваги:
- ▶ скорочує час митного оформлення;
- ▶ зменшує вплив людського фактора;
- ▶ дозволяє митникам зосереджуватися на ризикових операціях;
- ▶ робить процедуру більш передбачуваною;
- ▶ поєднує спрощення для добросовісного бізнесу з ризик-орієнтованим контролем.

Технології ШІ в митній справі

У 2026 році Державна митна служба України запровадила цифровий сервіс на основі штучного інтелекту, який допомагає визначати код товару за УКТ ЗЕД та обґрунтовувати його класифікацію.

Для отримання рекомендації користувач може надати:

- ▶ опис товару;
- ▶ фотографію товару;
- ▶ технічну документацію;
- ▶ каталог;
- ▶ інші матеріали.

ШІ аналізує надану інформацію та використовує, зокрема:

- ▶ ✓ УКТ ЗЕД;
- ▶ ✓ примітки та пояснення до УКТ ЗЕД;
- ▶ ✓ попередні рішення Держмитслужби щодо класифікації товарів;
- ▶ ✓ міжнародну базу рішень Binding Tariff Information (BTI) Європейського Союзу.

Якщо інформації недостатньо, система може сформулювати уточнюючі запитання для більш точної класифікації.

У 2026 році Держмитслужба запровадила окремий цифровий сервіс: «Аналіз рівня митної вартості товарів»

Він дозволяє суб'єктам ЗЕД отримувати статистичну інформацію про рівень митної вартості товарів, які раніше оформлювалися митними органами України, та аналізувати її за допомогою візуальної гістограми розподілу.

Цифровий сервіс дозволяє здійснити аналіз та порівняння:

- ▶ заявлена вартість → порівняння зі статистичними даними → оцінка можливого відхилення → краща підготовка до митного оформлення.

Переваги:

- ▶ підвищує прозорість митної вартості;
- ▶ допомагає бізнесу оцінити свої ризики ще до оформлення;
- ▶ зменшує інформаційну асиметрію між митницею та декларантом;
- ▶ створює передумови для більш обґрунтованого контролю.

Домашнє завдання:

- Опрацювати статтю 4 Митного кодексу України в частині таких визначень понять: авторизований економічний оператор; валютні цінності; випуск товарів; вільний обіг; декларант; декларація митної вартості; загальна декларація прибуття; заходи нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності; заходи офіційного контролю; зона митного контролю; контрафактні товари; митна декларація; митна процедура; митне забезпечення; митне оформлення; митний контроль; митний представник; митний режим; митні платежі; митний статус товарів; товари; транспортні засоби.